Tecken: 10 997

TENTAMEN
KONSTVETENSKAP I: VISUELLA STUDIER
DELKURS 4
BILDBRUK
KV1420
STOCKHOLMS UNIVERSITET

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehållsförteckning 2

Bildokumentation 3

Inledning 4

Analys 4

Slutsats 7

Källförteckning 9

Adrian Villar Rojas verk *The Most Beautiful of All Mothers*, Istanbulbiennalen, (2015). Källa: Sociala Medier och Marian Goodman Gallery.

INLEDNING

Adrian Villar Rojas konstverk *The Most Beautiful of All Mothers* ligger till grund för denna essä. Villar Rojas är en skulptör vars konstnärliga praktik ofta kretsar kring Antropocen och föreställningar om jordens undergång. Mitt möte med hans figurativa skulpturer, där representationer av det mer-än-mänskliga[1] är framträdande, har gjort ett starkt intryck på mig. Verket har visat sig vara ett arbete vars innebörd fortsätter att aktualiseras genom reflektion. Genom en fördjupad analys undersöks vad det är som ger verket dess kraft.

Essän utgår från mitt sinnliga möte med verkets materialitet, placering och dess verkan. Med Jane Bennetts agensteori[2] och W.J.T. Mitchells fråga om vad bilder vill[3], analyseras *The Most Beautiful of All Mothers* som materiell närvaro med agens. Vidare relateras verket till maktstrukturer, kolonicen och naturens värdering, med perspektiv från Donna Haraways posthumanistiska etik[4] och Ann-Louise Sandahls diskussion om konstens transformativa potential i Antropocen[5].

ANALYS

Det sinnliga mötet

Analysen av verkets kraft inleds i det sinnliga mötet med *The Most Beautiful of All Mothers* och dess sammanhang. På ön Büyükada i Marmarasjön, som del av Istanbuls konstbiennal, visades installationen i havet intill Leon Trotskys ruin. Platsens historiska och politiska laddning bidrog till en dämpad, närmast apokalyptisk ton för upplevelsen.

Installationens anblick framkallade en stark fysisk reaktion; jag tappade andan när dess massiva, bländande vita former trädde fram mot havets yta. Mötet var överväldigande och kroppsligt, som om den sinnliga erfarenheten föregick varje försök till tolkning eller förståelse.

Installationen består av ett tjugotal djurskulpturer placerade på betongplattformar i vattnet. Figurerna är utförda i naturlig skala och föreställer landlevande däggdjur.

---

[1] Haraway, Donna, *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*, Duke University Press, 2016.
[2] Snickare, Mårten, "Föremålens biografier och sociala liv: En samisk ceremonitrumma på Nordiska museet", *Materialitet: Teoretiska tillämpningar i konstvetenskap 4*, Stockholm, Stockholm University Press, 2023, s. 69.
[3] Mitchell, W.J.T., *What Do Pictures Want?: The Lives and Loves of Images*, Chicago and London: The University of Chicago Press, 2005.
[4] Haraway, Donna, *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*, Duke University Press, 2016.
[5] Sandahl, Ann-Louise, "Glaciäris, multisensorisk konst och transformativt lärande i Antropocen", i *Ekologisk konstvetenskap*, red. Anna-Maria Hällgren & Dan Karlholm, Södertörns högskola, 2024, s. 101-123

Varje djur bär på ett annat djur på sin rygg. De bärande figurerna är tillverkade i vitt, blankt glasfiber, ett material som associerar till industri, hållbarhet och maritima sammanhang. De figurer som bärs är sammansatta av organiska eller funna material. Dessa material är matta, porösa och tydligt nedbrytbara, och förändras successivt under påverkan av väder och tid.

Initialt uppfattade jag de organiska formationerna som ornament eller abstrakta pålagringar. Denna fördröjning i igenkännandet av djur fördjupade den sinnliga erfarenheten: seendet blev trevande och osäkert snarare än omedelbart identifierande. Kontrasten mellan det bländande vita glasfibret och de mer dämpade, organiska materialen ovanpå skapade en tydlig spänning mellan beständighet och förfall, mellan det som framstår som skyddat och det som är utlämnat åt upplösning.

Skulpturerna, riktade in mot ruinen och stranden, gestaltade en rörelse frusen i tiden. Havets ljud och stadens avlägsna brus bildade en akustisk bakgrund som förstärkte känslan av ett tidsligt gränsland: mellan det som varit och det som ännu inte inträffat.

Många betraktare, däribland jag själv, stannade länge vid verket. Det uppstod en stillsam och nästan andäktig stämning. Jag upplevde en impuls att röra vid djuren, att sträcka ut handen mot dem som om de vore levande. Samtidigt framstod de som tysta och otillgängliga, livfulla i sin gestalt men utan förmåga att svara.

I efterhand har jag reflekterat över reaktionens ursprung. Var det dess skala, utförande eller placering? Var det hur djurens gestaltade utsatthet väckte empati och fick dem att framträda som mer än material – som närvarande, nästan levande? Eller var det den materiella sammansättningen, där liv och nedbrytning samexisterar i en och samma kropp? Dessa frågor pekar bortom verket som ett passivt objekt och öppnar för en förståelse av *The Most Beautiful of All Mothers* som verksam i mötet mellan material, kropp och plats.

Verkets agens och verkan

Det starka sinnliga mötet med *The Most Beautiful of All Mothers* pekar mot verket som något mer än ett objekt för betraktelse. Det inbjuder till en fördjupad analys där skulpturen ses som en levande aktör, snarare än en passiv bärare av ett budskap. W.J.T. Mitchells centrala frågeställning ”What do pictures want?” – eller i detta fall, ”Vad vill skulpturen?” – är en central ingång för att analysera dess inneboende agens och verkan[6]. Mitchell argumenterar för att bilder, trots sin inanimata natur, kan uppvisa egenskaper av personlighet och agens; de är ”ting

[6] Mitchell, W.J.T., *What Do Pictures Want?: The Lives and Loves of Images*, Chicago and London: The University of Chicago Press, 2005, s. 28-29.

som har märkts med alla personlighetens och animationens stigmata”[7]. Materialets subjektifiering är avgörande för att förstå hur verket framkallar stark, oförmedlad respons hos mig som betraktare.

Skulpturen som aktör kommunicerar inte genom klara budskap, utan snarare genom sin närvaro och sin inneboende agens. Den framstår som en enigma, präglad av det den saknar: liv, röst, frihet och autonomi. Denna poetiska ofullständighet lämnar mig som betraktare med frågor, snarare än tydliga svar, vilket Mitchell beskriver som att ”Vad bilder vill är inte detsamma som budskapet de kommunicerar eller effekten de producerar; det är inte ens detsamma som vad de säger att de vill”[8]. Det omedelbara mötet – känslan av att tappa andan – tolkas som verkets krav på uppmärksamhet och en respons bortom intellektuell förståelse, en uppmaning att genom tolkning och inlevelse gestalta dess dolda dimensioner.

Verkets materiella motsägelser – glasfiberns beständighet mot de organiska materialens förfall – skapar en påtaglig ”thing-power”[9]. Denna spänning får verket att *agera* och ”överskrida sin status som objekt”[10], vilket gör att djuren upplevs som levande och väcker känslor av empati och ansvar. Verkets agens förstärks genom hur det styr mitt sinnliga möte; dess dramatiska placering leder min blick mot aktiv stillhet. Mitchells frågeställning ”vad bilder vill”[11] tolkas här som verkets ”krav på betraktaren”[12], vilket aktiverar affekter som omsorg och skuld och fördjupar den personliga relationen bortom intellektuell förståelse. Dock kan dessa individuella, affektiva upplevelser inte frikopplas från bredare samhälleliga, historiska och politiska dimensioner.

Makt och kolonicen

Mitchells distinktion mellan fetisch, idol och totem i "What Do Pictures Want?" erbjuder en analytisk lins för att förstå den komplexa affektiva dynamik som verket framkallar, och dess roll i konstruktionen av kollektiv identitet samt potentiella utmaningar av etablerade maktstrukturer. Mitchell beskriver hur olika objekt "vill" specifika saker från oss som relationer till ting[13]. Installationen, med djurens påtagliga sårbarhet och verkets övergripande ömtåliga men onåbara karaktär, väckte en stark kroppslig impuls att röra vid figurerna. Denna komplexa respons, präglad av både vördnad och empati, kan tolkas som en manifestation av en fetischistisk relation, där objekten ”vill” bli sedda och ”hållna nära”[14]. Samtidigt kan de bärande, monumentala glasfiberskulpurerna, med sin tysta och storskaliga

[7] Ibid., s. 30.
[8] Ibid., s. 46.
[9] Snickare, Mårten, "Föremålens biografier och sociala liv: En samisk ceremonitrumma på Nordiska museet”, *Materialitet: Teoretiska tillämpningar i konstvetenskap 4*, Stockholm, Stockholm University Press, 2023, s. 69.
[10] Ibid.
[11] Mitchell, W.J.T., *What Do Pictures Want?: The Lives and Loves of Images*, Chicago and London: The University of Chicago Press, 2005, s. 28-30.
[12] Ibid., s. 25, 49.
[13] Ibid., s.188-189.
[14] Ibid., s. 194.

närvaro, göra ”greatest demands” på mig[15]. Detta anknyter till idolens förmåga att representera en mäktig gestalt – som en beskyddande hjälte som bär en börda – vilken påkallar vördnad, erkännande av dess uppgift, eller en djupare insikt om en större kris. Utöver dessa relationer, kan hela installationen, med sin apokalyptiska ton och framställning av hotad natur, betraktas som ett slags totem. Ett totem representerar en 'tribe or nation'[16] och verket kan därmed fungera som en symbol för en kollektiv identitet som söker omsorg för vår gemensamma värld i Antropocens tid, eller som en påminnelse om en delad existentiell kris.

Konstnärens val av material, där beständigt glasfiber möter nedbrytbara organiska element som avfall, sätter ljuset på människans djupa avtryck i naturen. Att dessa funna material likväl kunnat hämtas direkt ur verkets omgivande vatten, förstärker bilden av naturen inte enbart som en resurs för utvinning, utan även som en obegränsad behållare för avfall. Denna syn, där ansvaret för gemensamma naturresurser brister, reflekterar en kolonial blick[17]. *The Most Beautiful of All Mothers* utmanar emellertid denna exploaterande syn genom att ge de hotade djuren en framträdande plats. Verket återspeglar Donna Haraways posthumanistiska etik, vilken kritiserar människans särställning i Antropocen och istället uppmanar oss att ”stanna kvar i det svåra” samt ”skapa släktskap” (*making kin*) med andra arter[18]. Verket förskjuter relationen människa–natur, bort från resursutvinning mot en empatisk relation där naturen framställs som sårbar aktör. Genom att aktivera affekter som oro och ansvar, och ge djurens perspektiv en röst, bidrar installationen till ett transformativt lärande kring vår miljökris, vilket är konstens unika förmåga i antropocen att skapa känslomässig förståelse som leder till förändring[19].

SLUTSATS

Denna essä har genom Adrian Villar Rojas installation *The Most Beautiful of All Mothers* utforskat konstens agens i Antropocen. Mitt sinnliga möte framkallade en stark respons, belyst av Mitchells teori om bilders ”vilja” och ”saknad”[1-3]. Verkets materialitet, med beständigt glasfiber mot förgängliga avfallsmaterial, skapar en påtaglig ”thing-power”[4-5].

[15] Ibid.
[16] Ibid., s. 196.
[17] Snickare, Mårten, "Konst och konstvetenskap i Kolonicen”, i *Ekologisk konstvetenskap*, red. Anna-Maria Hällgren & Dan Karlholm, Södertörns högskola, 2024, s. 66-68
[18] Haraway, Donna, *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*, Duke University Press, 2016, s. 1-2, 55, 99-103
[19] Sandahl, Ann-Louise, "Glaciäris, multisensorisk konst och transformativt lärande i Antropocen”, i *Ekologisk konstvetenskap*, red. Anna-Maria Hällgren & Dan Karlholm, Södertörns högskola, 2024, s. 120-122.

Genom Mitchells linser av fetisch, idol och totem etablerar verket mångfacetterade relationer[8-11]. De sårbara djuren väcker fetischistisk omsorg, medan de bärande skulpturerna anknyter till idolens krav på vördnad. Hela installationen fungerar som ett totem för en kollektiv identitet inför den hotade naturen. Denna komplexa agens utmanar en kolonial blick som betraktar naturen som blott resurs.[12]

Med Donna Haraways posthumanistiska etik kan *The Most Beautiful of All Mothers* ses som en uppmaning att ”stanna kvar i det svåra” och ”skapa släktskap” (*making kin*) med andra arter.[13] Sandahl belyser konstens unika förmåga att skapa affektiv förståelse och transformativt lärande i klimatkrisen.[14] Analysen visar att verkets genomslagskraft ligger i dess förmåga att, som en poetisk enigma, väcka djupa, ofta obesvarade, existentiella frågor och omforma relationen mellan människa och natur.

Ur mitt eget perspektiv, som omfattar både konstnärlig produktion och konsumtion, aktualiseras ofta frågor kring konstens mening och dess förmåga att åstadkomma förändring bortom det enskilda subjektets upplevelse. Denna essä kan därmed ses som en undersökning av just konstens transformativa potential, där en särskild utmaning ligger i att värdera en genomslagskraft som inte är omedelbart mätbar. Denna installation skiljer sig från en mer direkt "artivism"[20] genom att spela på känslor, vilket troligen är anledningen till att den stannat kvar hos mig. Utmaningen med Antropocen handlar inte bara om att förändra åsikter, utan om att påverka mänskliga beteenden, vilket är en mer komplex uppgift. Konstverkets förmåga att väcka empati och etiska frågor kan därför vara en mer subtil, men likväl möjlig väg framåt i försöken att hantera dessa svårigheter. Den framtida betydelsen av liknande konstupplevelser återstår att se, men kanske ligger konstverkets styrka just i det möjliga – att väcka nya tankar, känslor och relationer, snarare än att leverera entydiga svar.

[20] Sternudd, Hans, " Red Rebel Brigade: Känslor och estetik i klimatmobiliseringen”, i *Ekologisk konstvetenskap*, red. Anna-Maria Hällgren & Dan Karlholm, Södertörns högskola, 2024, s. 127-130.

KÄLLFÖRTECKNING

Mitchell, W.J.T., *What Do Pictures Want?: The Lives and Loves of Images*, Chicago and London: The University of Chicago Press, 2005

Snickare, Mårten, "Föremålens biografier och sociala liv: En samisk ceremonitrumma på Nordiska museet", *Materialitet: Teoretiska tillämpningar i konstvetenskap 4*, Stockholm, Stockholm University Press, 2023

Sandahl, Ann-Louise, "Glaciäris, multisensorisk konst och transformativt lärande i antropocen", i *Ekologisk konstvetenskap*, red. Anna-Maria Hällgren & Dan Karlholm, Södertörns högskola, 2024

Snickare, Mårten, "Konst och konstvetenskap i Kolonicen", i *Ekologisk konstvetenskap*, red. Anna-Maria Hällgren & Dan Karlholm, Södertörns högskola, 2024

Sternudd, Hans, " Red Rebel Brigade: Känslor och estetik i klimatmobiliseringen", i *Ekologisk konstvetenskap*, red. Anna-Maria Hällgren & Dan Karlholm, Södertörns högskola, 2024

Haraway, Donna, *Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene*, Duke University Press, 2016